

ΓΕΩΡΓΙΑ Ε. ΜΑΛΟΥΧΟΥ – ΑΓΓΕΛΟΣ Π. ΜΑΤΘΑΙΟΥ

Ἐπιγραφή ἐκ τοῦ Ἀσκληπιείου τῆς Γόρτυνος Ἀρκαδίας

Σὲ ἐξόρμησή μας στὴν Ἀρκαδία τὸν Δεκέμβριο τοῦ 2012 ἐπισκεφθήκαμε¹ τὸ Ἀσκληπιεῖο τῆς Γόρτυνος, στὶς ὄχθες τοῦ ποταμοῦ Λουσίου, κοντὰ στὸ χωριὸ Ἀτσίχολος (ἢ Ἀτσίχωλος).

Ὁ λόγος τῆς ἐπισκέψεώς μας ἦταν ἡ ἐκ νέου αὐτοψία ἐπιγραφῆς ποὺ βρίσκεται στὸ ἐσωτερικὸ τῆς βυζαντινῆς ἐκκλησίας τοῦ Ἁγίου Ἀνδρέα² πλησίον τοῦ ἀνεσκαμμένου χώρου τοῦ Ἀσκληπιείου (εἰκ. 1-2). Στὴν οἰκοδόμηση τῆς ἐκκλησίας χρησιμοποιήθηκε ἄφθονο ἀρχαῖο ὑλικό. Τὴν ἐπιγραφή εἶχαμε ἐντοπίσει παλαιότερα, δὲν εἶχε ὅμως καταστῆι δυνατὸν νὰ τὴν ἀντιγράψουμε πλήρως, διότι τὸ φῶς στὸ ἐσωτερικὸ τῆς ἐκκλησίας εἶναι ἀμυδρό. Πιθανῶς γιὰ τὸν ἴδιο λόγο οἱ Γάλλοι ἀνασκαφεῖς τοῦ χώρου πρὸ 70 καὶ πλέον ἐτῶν, ἐνῶ τὴν μνημόνευαν στὶς ἀρχαιολογικὲς ἐκθέσεις, δὲν ἐξέδωσαν τὸ κείμενο.³ Σημείωσαν ὅμως, τὸ 1940-41, ὅτι ἡ ἐπιγραφή παρείχε τὴν μόνη ἀσφαλῆ τοπογραφικὴ ἔνδειξη γιὰ τὴν ταύτιση τοῦ Ἀσκληπιείου.

Ἡ ἐπιγραφή, καθ' ὅσον γνωρίζομε, δὲν ἔχει δημοσιευθεῖ πλήρως. Φαίνεται ὅτι κατὰ καιροὺς οἱ πιστοὶ ἐκάλυπταν τὴν βάση μὲ τραπεζομάντηλο, ὥστε ἡ ἐπιγραφή ἔμενε ἀφανής. Σὲ φωτογραφία τοῦ λίθου δημοσιευμένη ἀπὸ τὸν Ν. Μουτσόπουλο τὸ 1997 εἰκονίζεται ἡ βάση καλυμμένη μὲ τραπεζομάντηλο.⁴

Κιονοειδὲς βάθρο κυανίζοντος ἀσβεστολίθου ποὺ καταλήγει σὲ κυμάτιο. Στὴν ἄνω πλευρὰ ὑπάρχουν δύο τὸρμοι σὲ ἀπόσταση 0,46 μ. γιὰ τὴν στερέωση πιθανῶς ἐπιστέψεως. Τμῆμα τῆς ἐνεπιγράφου ὄψεως ἔχει θραυσθεῖ. Ἡ ἐπιγραφή ἔχει χαραχθεῖ στὸ ἀνώτερο τμῆμα τοῦ βάθρου. Εἰκ. 3.

Ὶψ. 0,79 μ., διάμ. 0,61 μ.

Ὶψ. γραμμ. 0,025 μ., διάστ. 0,015-0,018 μ.

1. Βλ. Georgia E. Malouchou – Angelos P. Matthaiou, An Inscription from the Asclepieion of Gortys, *Deltion*, February 2013 (<http://greekepigraphicsociety.org.gr/february-2013>). Νέα αὐτοψία στὶς 6.5.2013.

2. Γιὰ τὴν ἐκκλησία τοῦ Ἁγίου Ἀνδρέα βλ. Ν. Μουτσόπουλο, Ὁ Ἅγιος Ἀνδρέας Γόρτυνας, *Ἐπιστημονικὴ Ἐπετηρὶς τῆς Πολυτεχνικῆς Σχολῆς*, Τμῆμα Ἀρχιτεκτόνων, τόμ. ΙΔ' (1997) 59-93.

3. Τὸ βάθρο πρέπει νὰ βρισκόταν ἀπὸ παλαιὰ στὴν ἐκκλησία· ὁ Α. Ρ. Ραγκαβῆς (*Souvenirs d'une excursion d'Athènes en Arcadie, Mémoires présentés par divers savants à l'Académie des inscriptions et belles-lettres de l'Institut de France. Première série*, 5, 1857, 353), ὁ ὁποῖος ἐπισκέφθηκε τὴν ἐκκλησία, ἐντόπισε ἐκτὸς ἄλλων «un tambour de colonne non cannelée, dont le diamètre est de 0^m,6» -πιθανῶς εἶναι αὐτό. Μνεῖες τῆς ἐπιγραφῆς στὰ *Chronique de fouilles* τοῦ BCH 64-65 (1940-1) 284 (R. Martin et H. Metzger) καὶ BCH 66-67 (1942-43) 335. Ἐπίσης, Madeleine Jost, Sanctuaires et cultes d'Arcadie. *Études péloponnésienes IX*, Paris 1985, 203, ὅπου ἀναφέρονται ἐν συντομίᾳ οἱ ἐπιγραφές ποὺ βρέθηκαν στὸ ἱερὸ τοῦ Λουσίου, καὶ Milena Melfi, *I Santuari di Asclepio in Grecia*. I, *Studia Archaeologica* 157 (2007) 226, ἀρ. 3. Γιὰ τὶς ἀνασκαφές τῆς Γαλλικῆς Σχολῆς στὴν ἀρχαία Γόρτυνα βλ. ὅσα συνοπτικὰ σημειώνει ὁ G. Daux στὸν πρόλογό του στὸ βιβλίο τοῦ R. Ginouès, *L'établissement thermal de Gortys d'Arcadie, Études péloponnésienes II*, Paris 1959, σ. V-IX. Γιὰ τὸ Ἀσκληπιεῖο στὶς ὄχθες τοῦ Λουσίου βλ. Jost, ὁ.π., 202-208, 502-504 καὶ Melfi, ὁ.π., 212-227.

4. Βλ. Ν. Κ. Μουτσόπουλο, ὁ.π. (σημ. 2), σ. 74, εἰκ. 4.

1ος αἰ. π.Χ./1ος αἰ. μ.Χ.

- [- -c.5-6- -] ΝΟΓ [- - -]
 2 [- -c.4-5- -] ΡΕ . Ρ / [- - -]
 [-c.5-6-] τέρα
 4 [Ἄσκ] λαπιῶν καὶ Ὑγίαι.

1 Τὰ ὄμικρον καὶ γάμμα ἀβέβαια. || 2 Τὸ πρῶτο γράμμα μπορεῖ νὰ εἶναι καὶ Φ· τοῦ γράμματος μετὰ τὸ ἔψιλον διακρίνεται ἀχνὸ τμήμα καθέτου κεραίας στὸ ἀριστερὸν τοῦ στοίχου. || 3 [τὸν πα] τέρα, [τὰν μα] τέρα ἢ [τὰν θυγα] τέρα· πρβλ. *SEG* 35, 349 (Γόρτυς, 2ος αἰ. π.Χ.): Φιλοποίμην Καλλικράτεια | Κράτειαν τὰν θυγατέρα Ἄσκληπιῶν· ἐπίσης, *IG* IV 1², 243: Ἀκρυπτίδα[ς] Ἀδαιστίδας Ἐπιδαύριοι | τὸν πατέρα καὶ τὰν ματέρα Ἄσκληπιῶν· 259: Ἀριστῶ Ἄνδρωνος Ἐρμιονικὰ | τὰν θυγατέρα | Μέλισσαν εὐξαίμενα Ἄσκληπιῶν· *IG* V 1, 1152: [Σ] ωσικράτη[ς] Ἀγαθοκλείαν τὰν ἰδίαν θυγατέρα | Δάματρι καὶ Κόραι χαριστήριον.

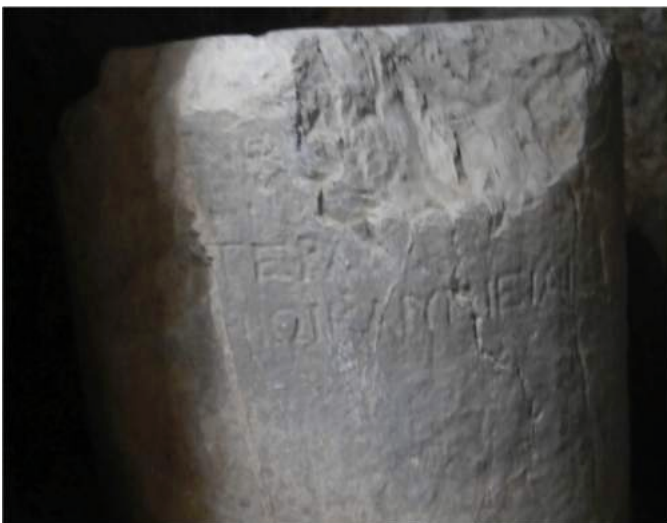
Ἔνα ἢ περισσότερα μέλη οἰκογενείας ἀναθέτουν ἄγαλμα τοῦ πατέρα, τῆς μητέρας ἢ τῆς θυγατέρας τους στὸν Ἀσκληπιὸ καὶ τὴν Ὑγία.

Εἰκ. 1. Ὁ Ἅγιος Ἀνδρέας.

Εἰκ. 2. Τὸ βᾶθρο στὸ ἐσωτερικὸ τῆς ἐκκλησίας.

Εἰκ. 3. Ἡ ἐπιγραφή.